

Позициониране на Русенския университет „Ангел Кънчев“ в международни рейтингови системи

Христо Белоев, Юлиана Попова, Борислав Ангелов

The Position of University of Ruse "Angel Kanchev" in International Ranking Systems. The paper presents a short review of the most popular international ranking systems. The positioning of the University of Ruse in the Ranking Web of Universities /Webometrics/ is reported as well as its inclusion in the new European system U-Multirank. The competitive advantages of U-Multirank are presented and analyzed.

Key words: Webometrics, U-Multirank, international ranking systems

ВЪВЕДЕНИЕ

В системата за управление на Русенския университет се отчита изключителната важност и значението на доброто позициониране на университета в рейтинговите системи в национален и международен мащаб. Измерването на постиженията на университета и на постигнатото качество на образованието и изследванията чрез сравняване с аналогични образователни институции в глобалното пространство е перспектива, която се очертава да бъде все по-актуална в силно конкурентния пазар на образователни услуги. Тази световна тенденция мотивира решението на ръководството на Русенския университет за включване в пилотния проект на Европейската комисия за рейтинг на висшите училища по новата система U-Multirank. Големият интерес към апробираната в момента система се потвърждава от факта, че първоначално анонсираният максимален брой на участниците от 500 университета, е надхвърлен многократно, като в първия рейтинг в рамките на U-Multirank, насрочен за началото на 2014 г., са включени около 700 университета. Рейтингът се прави за областите бизнес и мениджмънт, електроинженерство, физика и машинно инженерство, като заявката на Русенския университет е за последното професионално направление.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Преди да се постави фокус върху предимствата на новата европейска рейтингова система U-Multirank, следва да се направи преглед на най-популярните международни рейтингови системи.

Една от най-престижните сред тях е **Academic Ranking of World Universities (ARWU)**. Тя е публикувана за първи път през юни 2003 г. от Center for World-Class Universities към университета Jiao Tong в Шанхай и поради това е известна като Шанхайска рейтингова система. Системата използва 6 обективни индикатора за ранжиране на университетите, като: брой на завършилите и на преподавателите, удостоени с Нобелови награди и други световно признати отличия в своите области; брой на учените с най-много цитирания, селектирани от Thomson Scientific; брой на статиите, публикувани в списания от областта на природните и точните науки; брой на статиите, индексирани в разширения Science Citation Index и Social Sciences Citation Index; както и индивидуален индекс на представяне на членовете на академичната общност в зависимост от размера на институцията.

Всяка година повече от 1000 университета в света се ранжират по тази система, като най-добрите 500 се представят в Интернет пространството. Областите на знанието, в които се прави ранжиране по Шанхайската рейтингова система, са: Природни науки и математика; Инженерни, технически науки и информатика; Науки за живота /Life Sciences/ и селско стопанство; Клинична медицина и фармация; Социални науки. На този етап няма български университети, представени в тази рейтингова система. Първите пет места за 2013 г. се заемат от американските

университети Харвард, Станфорд, Бъркли-Калифорния, Масачузетския технологичен институт и британския университет Оксфорд. [1]

Друга известна рейтингова система е британската **Times Higher Education** на световните топ-400 университета. Тя използва 13 индикатора за представяне, които са групирани в 5 области:

- Обучение – среда за обучение - с тежест 30 %;
- Научни изследвания – обем, резултати и репутация – тежест 30 %;
- Цитирания – тежест 30 % - данните се извличат от 12000 академични списания, индексирани от Thomson Reuters' Web of Science;
- Резултати в полза на индустрията – иновации – тежест 2,5 %;
- Международен облик – академичен състав, студенти и изследвания – тежест 7,5 %.

В системата също не са включени български университети. В топ-200 на университетите за 2012-2013 г. се нареждат 76 американски университета и 12 азиатски, като първите места се заемат от Калифорнийския технологичен институт, университетите Оксфорд, Станфорд и Харвард и Масачузетския технологичен институт. [2]

Рейтингова система, която отчита и постиженията на български университети, е испанската Ranking Web of Universities или Webometrics. Това е най-голямата система за академично ранжиране на институции за висше образование. От 2004 г. насам, на всеки 6 месеца, киберметричната лаборатория /Cybermetrics Lab/ към Испанския национален научен съвет /CSIC/ осигурява надеждна и многоизмерна информация за университетите от целия свят по отношение на тяхното представяне и влияние в Интернет пространството.

Системата прави ранжирането по два критерия – видимост с тежест 50 % и активност - 50 %. По първия критерий се отчита показателят „влияние“. Тук качеството на уеб-съдържанията се оценява чрез своеобразен „виртуален референдум“, отчитащ всички външни връзки, които университетският уеб-домейн получава от трети страни. Тези връзки са признание за университетския престиж, академичното представяне, стойността на информацията и полезността на услугите, проектирани в уеб-страниците, съобразно критериите на милиони уеб-едитори от целия свят. Данните се събират от два най-важни доставчика на информация Majestic SEO и Ahrefs.

Критерият „активност“ се покрива от три индикатора: присъствие /1/3/, отвореност /1/3/ и високи постижения /excellence/ /1/3/.

Индикаторът „присъствие“ отчита общия брой на уеб-страниците, поддържани в главния уеб-домейн /включително всички поддомейни и директории/ на университета, индексирани от Google.

Индикаторът „отвореност“ отчита институционалните изследвания, публикувани в специализирани уеб-сайтове и индексирани от Google Scholar. Тук се броят всички файлове с разширения pdf, doc, docx, ppt за периода 2008 – 2012 г.

Индикаторът Excellence отчита публикациите в международни списания, които попадат сред 10-те процента най-цитирани в съответната научна област. Доставчик на данните в това отношение е Scimago group.

В представения рейтинг на българските университети по тази система за 2012-2013 г., Русенският университет се нарежда на 12 място в България и на трето място сред извънстоличните висши училища. Тази позиция е доказателство за видимост и разпознаваемост на университета в уеб-пространството. Благоприятно е представянето на университета в световната ранг-листа по показателите Отвореност и Excellence които дават информация за публикационната активност на академичния състав. Изискващи повече внимание са данните по другите два показателя, които са от компетенцията на специалистите по информационни и

комуникационни технологии. Неотложна задача в това отношение е да бъде направен анализ на използваната методика в тази рейтингова система с цел по-широко информирание на академичната общност за предимствата на отварянето към глобалната мрежа. Webometrics е рейтингова система, която мотивира както институцията, така и отделните членове на академичния състав за по-силно и активно присъствие в уеб-пространството. [3]

Системата U-Multirank, в която Русенският университет участва със заявка за рейтинг на професионалното направление Машинно инженерство, е нова за Европа и света. Това е една мултидименсионална система, която има една съществена особеност в сравнение с разгледаните по-горе, а именно, че сравнява подобното с подобно. Ранжирането на университетите по системата U-Multirank на този етап се финансира от Европейската комисия, а самият проект се изпълнява от консорциум от 15 партньори, в който водещи са Центърът за висше образование, Германия и Центърът за политики във висшето образование, Нидерландия. Съществуващите библиометрични бази данни, от които се получава информация за съответните университети, се анализират от Центъра за наука и технологии при Лайденския университет, Нидерландия. [4] [5]

Системата сравнява профилите на университетите по 5 индикатора: преподаване и обучение, наука, трансфер на знания, международна ориентация и влияние в региона, като представянето се оценява на две нива: за институцията като цяло и за професионалното направление. В българската рейтингова система не се отчита институционалното измерение, което не е в полза на оценяваните висши училища.

Данните по всяко от горните измерения се извличат от серия индикатори, както следва:

Таблица 1

Измерение	Институционално ранжиране	Ранжиране на професионалното направление
Преподаване и обучение		
Съотношение студенти - преподаватели		X
Дял на завършилите /поотделно за бакалаври и магистри/	X	X
Дял на академичния състав с докторска степен		X
Дял на студентите, завършили в нормалния период на обучение /поотделно за бакалаври и магистри/	X	X
Дял на завършилите, които работят	X	X
Включване на практически опит в специалността		X
Индикатори от студентската анкета		
- Цялостна оценка на обучението		X
- Качество на преподаването		X
- Организация на обучението в специалността		X
- Контакт с преподавателите		X
- Социален климат		X
- Материална база		X
- Изследователска ориентация на специалността		X
- Включване на практически елементи		X
Наука		
Външни приходи за изследвания /на член от академичния състав/	X	X
Брой защитили докторанти		X
Общ брой публикации /на член от академичния състав/	X	X
Резултати от художествено-творческа дейност	X	
Дял на цитиранията	X	X

Публикации с многобройни цитирания	X	X
Интердисциплинарни публикации	X	X
Изследователска ориентация на обучението /студентска анкета/		X
Пост-докторантски позиции	X	
Трансфер на знания		
Приходи от частни източници /договори за услуги, консултации и др./	X	X
Съвместни публикации с индустрията	X	X
Патенти /на член от академичния състав/	X	X
Съвместни патенти с индустрията	X	X
Брой проходящи фирми	X	
Цитиране на патенти в научни публикации	X	X
Приходи от продължаващо обучение	X	
Международна ориентация		
Бакалавърски и магистърски специалности на чужд език	X	
Международна ориентация на специалностите		X
Възможности за следване в чужбина /студентска анкета/		X
Студентска мобилност /изходящи и входящи студенти и студенти в съвместни програми/	X	X
Процент на международния академичен състав	X	X
Процент на докторските степени, присъдени на чуждестранни студенти	X	X
Публикации в съавторство с международни партньори	X	X
Международни стипендии за изследвания	X	X
Влияние в региона		
Процент на завършилите, работещи в региона	X	X
Студентски стажове в предприятия от региона	X	X
Дипломни работи/проекти в сътрудничество с бизнеса		X
Съвместни публикации с бизнеса	X	X
Приходи от регионални източници	X	X

Данните за рейтинговата система U-Multirank по отношение на посочените индикатори се набират от три въпросника – за институцията, за професионалното направление и студентска анкета, в която трябва да бъдат включени 500 студенти от професионалното направление, като всеки от тях получава индивидуален код за достъп до въпросника он-лайн. Освен правото на висшето училище на самооценка и предоставяне на данни, администраторите на системата използват съществуващи библиометрични бази данни, напр. по отношение на публикациите и патентите. За оценката на преподаването и обучението се разчита в много голяма степен на студентското мнение, което е присъща особеност и на съществуващата българска рейтингова система.

Предимство на U-Multirank е отчитането на влиянието на университета в региона, като този показател се отчита с еднаква тежест в институционалните данни и в резултатите за професионалното направление. В българската рейтингова система е налице стремеж към централизация на източниците на информация, особено по отношение на реализацията на завършилите. Отчитането на регионалното измерение в професионалната реализация, както е направено в U-Multirank, дава шанс на университетите със силно регионално влияние, какъвто е Русенският университет, да демонстрират своите конкурентни предимства и в още по-голяма степен да подпомагат благоприятното развитие на местната икономика.

Друго предимство на U-Multirank е специалният акцент върху международната ориентация на университета, която се отчита както на институционално ниво, така и по отношение на професионалното направление. Представените показатели на системата в тази област са индикация за насоките, в които съответният университет

трябва да съсредоточи своите усилия, напр. специалности, предлагани на чужд език, брой изходящи и изходящи мобилности, защитили чуждестранни докторанти, чуждестранни преподаватели, назначени на трудов договор и др.

Показателят Наука в системата U-Multirank поставя акцент върху публикационната активност, цитируемостта и интердисциплинарността на публикациите, а също и върху изследователската ориентация на обучението в съответното професионално направление.

Отличителна особеност на системата е отчитането на показателя Трансфер на знания, който се свързва с приложна стойност на научните изследвания в съответния университет. В това отношение се вземат предвид иновативните приноси на академичната общност и взаимодействието с бизнеса.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Както може да се заключи от изложеното по-горе, рейтинговата система U-Multirank включва редица иновативни елементи в сравнение със съществуващите аналози. Тя не се отказва от традиционните измерители на качеството във висшето образование като ефективност и практическа стойност на обучението, както и удовлетвореност на потребителите на образователни услуги. В същото време тази система отчита най-съвременните тенденции в Европа и в глобален мащаб, а именно връзката между образованието, науката и бизнеса, отразена в триъгълника на знанието, а също така и необходимостта от модернизация и интернационализация на висшето образование, които нямат алтернатива в глобалното пространство.

След 2014 година системата прогресивно ще увеличава своя обхват с цел да включи максимален брой университети и професионални направления в глобален мащаб.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] www.shanghairanking.com/ARWU2013.html
- [2] <http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/>
- [3] <http://www.webometrics.info/en/detalles/uni-ruse.bg>
- [4] http://www.u-multirank.eu/fileadmin/user_upload/documents/
- [5] U-Multirank. Design and Testing the Feasibility of a Multidimensional Global University Ranking. Final Report. Frans van Vught & Frank Ziegele /eds./ Consortium for Higher Education and Research Performance Assessment. CHERPA-Network. June 2011

Настоящата работа е в резултат от дейностите по проект на Русенския университет BG051PO001-3.1.08-0019 „Усъвършенстване на системата за управление в Русенския университет за осигуряване на прозрачност и ефективност“.

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз“.

Настоящият документ е изготвен с финансовата помощ на Европейския социален фонд. Русенски университет „Ангел Кънчев“ носи цялата отговорност за съдържанието на настоящия документ, и при никакви обстоятелства не може да се приеме като официална позиция на Европейския съюз или на Министерството на образованието и науката.

За контакти:

Проф. д-н Христо Белоев, Русенски университет "Ангел Кънчев",
e-mail: hbeloev@uni-ruse.bg;

Доц. д-р Юлиана Попова, Русенски университет "Ангел Кънчев",
e-mail: jprorova@uni-ruse.bg;

Доц. д-р Борислав Ангелов, Русенски университет "Ангел Кънчев",
e-mail: bangelov@uni-ruse.bg.

Докладът е рецензиран.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.08-0019
„Усъвършенстване на системата за
управление в Русенския университет за
осигуряване на прозрачност и ефективност
„

Европейски социален фонд

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на
Европейския съюз

Инвестира във вашето бъдеще!